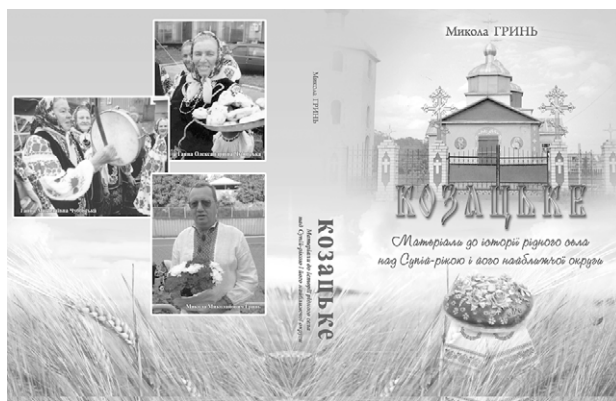

РЕЦЕНЗІЇ. АНОТАЦІЇ. ОГЛЯДИ

«МІЙ ЄРУСАЛИМ НА БЕРЕЗІ СУПОЮ»

Так лагідно і проникливо про справжню святу землю для всіх козачан: мертвих, живих і ненароджених, у Козацькому і поза ним суцях, сказав автор історико-краєзнавчої книги «Козацьке. Матеріали до історії рідного села над Супій-рікою і його найближчої округи» відомий на Чернігівщині журналіст і краєзнавець, член Національної спілки журналістів України Микола Гринь. Презентація цього видання, яке побачило світ у прекрасному поліграфічному виконанні в Ніжинському видавництві «Аспект-Поліграф», відбулася в чернігівській обласній науковій бібліотеці імені Володимира Короленка. Разом з працівниками відділу краєзнавства цієї книгозбірні активну участь у її проведенні брав Бобровицький осередок Чернігівського земляцтва в місті Києві на чолі з заслуженим юристом України Андрієм Пінчуком.

На презентацію книги, яка проходила на тлі фільму про рідне село автора, завітали колеги з багатьох засобів масової інформації області, земляки-козачани, делегація з Бобровицьчини на чолі з начальником управління культури райдержадміністрації Марією Герасименко, краєзнавці Чернігівщини, студенти Інституту історії, етнології та правознавства імені Лазаревського Чернігівського національного

університету імені Шевченка, представники Чернігівського земляцтва в місті Києві.

За словами бібліографа відділу краєзнавства обласної бібліотеки Вікторії Іванівни Солонікової, дванадцять років тому на Чернігівщині з'явилася перша краєзнавча книжечка Андрія Курданова про село Пакуль. Але ця ластівка зробила справжню весну в краєзнавчому дослідженні рідного Чернігово-Сіверського краю. З того часу дорого до читача знайшли книги-біографії Дягової, Марківців, Наумівки, Жуклі, Звеничева, Данини, Терешківки, Іваниці, Голубівки. І ось тепер читачі мають можливість ознайомитися з історією заснування і розвитку села з понад п'ятсотлітньою життєвою дорогою, ім'я якому Козацьке.

Як розповів на презентації автор книги Микола Гринь, він давно мав намір написати книгу про рідне село, про цей ексклюзивний діамант у смарагдовій оправі, про село, яке, на його погляд, перебуває в обширі біблійного Едему, мов Ватикан у Римі. Село, яке є для нього столицею дитинства, молодості й старості. Село, до якого горнувсь і горнеться, як колись у дитинстві тулився головою до ньки, яка змозоленими на колгоспних буряках руками гладила його русявого чубчика. На презентації автор наголосив, що він вважав і вважає Козацьке справжнім козацьким селом і його люди варті, аби про них знали не тільки на теренах Чернігівщини. Адже їх історія – це частина минулого всієї України. Адже доля його села вписала немало сторінок у долю України. А козачанці протягом свого життя розділяли долю своєї Батьківщини. Чого варті лише так звані скіфські могили, які, за словами односельців, що передавалися з покоління в покоління, шапками насипали навколо Козацького наші пращури. Цілком ймовірно, що пращури козачан у 1155 році брали участь у

«свиданим» київських дружинників з половцями у верхів'ї Супою, де зародилося згодом село Свидовець. Не могли вони оминати й щасливого моменту підписання мирного договору між цими ворогуючими сторонами в поселенні, яке нібито після цього назвали Щаснівка. До обох цих сіл від Козацького рукою подати. І хоч колишні радянські історіографи змушували нас вважати, що Козацьке, як і більшість населених пунктів тодішньої Малоросії, зародилися лише в другій половині XVI століття, бо, мовляв, до появи Москви життя в нашому краї взагалі не могло існувати. Лише тепер ми можемо відверто сказати, що це було фальшування історії. І сьогодні нема сумніву в тому, що предки козачан зазнавали навали монголо-татарів, які залишили по собі пам'ять в топоніміці села і прізвищах його жителів. Достовірно тепер відомо, що через Козацьке проходив чумацький торговий шлях до Криму. І донедавна прізвище Чумак було типовим для Козацького. Славилось воно мужніми козаками, які тихими водами Супою відпливали на чайках в Дніпро і далі до Царгорода. І вже після розгрому славетної Січі «мамою-царицею», а якщо відверто, то російсько-німецькою шльондрою Катериною, у Козацькому з'явилися жителі з прізвищем Запорожець. Вони мирно й дружно жили поруч з нащадками польських шляхтичів Савицьких, Бурзаковських і Харлановських. Скородили козачани списами й московські ребра, а у складі Биківської, а згодом Басанської сотні Переяславського полку брали участь у визвольній війні під проводом Богдана Хмельницького.

Не оминули село й інші війни, в ході яких козачани підтверджували свій патріотизм і героїзм. У роки Другої світової війни вони, наприклад, чи не найпершими на тодішній Новобасанщині організували патріотичне підпілля і створили явочні квартири, де в перші місяці війни переховувалися від ворога залишені для організації руху опору проти фашистів керівники ЦК Компартії України та Київського обкому партії. І лише явна підлість тодішнього післявоєнного керівництва області та всесильного у ті роки командира так званого партизанського загону Кривця, які приписали всі справи партизанів і підпільників на свій рахунок, геть затьмарили подвиги односельців-козачан.

Життєпис рідного села збирався по крихті, по рисочці, по маковому зернятку. Записувалися спогади очевидців страшного геноциду в роки голодомору тридцятих років минулого століття, коли страшна смерть не оминула майже жодного двора козачан. На папір записника лягали слова розповідей людей про нищення цвіту сільських хліборобів, окремі з яких змушені були майже два десятиліття вручну пиляти берези в тайзі Вологодщини. Занотовувалися спогади фронтників, учасників післявоєнного відродження села й нового розорення колгоспу-мільйонера уже в роки незалежності України. Усні «казки односельців» часом щастило підтверджувати архівними документами. У Козацькому, наприклад, здавна «гуляє» приповідка про те, як москалики-соколики поїли в селі волики. А ось коли вони повернуться з Криму живі й здорові, то поїдять тут свині й корови. Ще в шкільні роки автор цікавився, звідки ж з'явився такий жартівливо-слізний вислів. Старожили лише примружували з інтригою свої очі. Мовляв, були справи ще в російсько-турецьку. І ось у Центральному державному історичному архіві України автор книги знайшов документ «Відомість від 20 квітня 1739 року про набір волів у військо». Тоді воли набиралися для Архангело-городського піхотного полку поручика Фрідріха Берка Павзина, який брав участь у російсько-турецькій війні. У Козацькому тоді реквізували 125 волів. Але найцікавішим був наступний документ з цього ж архіву, де вказується, що царські вояки у тодішній Биківській волості, до якої належало й Козацьке, не заплатили людям за 47 забраних волів. Ось тоді й спрацювала народна мудрість про «соколиків», хоча б вірніше треба було говорити про справжніх яструбів, які й до сьогодні нищать Україну.

Варто тут згадати ще один документ з цього архіву, який уперше опублікований у книзі для всенародного ознайомлення. Він датується 1742-м роком і називається «Про існування шкіл у селах Красне та Козацьке». Там записано, що в Козацькому були «школьниками» Онисько Григорьев, Михайло Трохимов і вчив їх грамоті пономар Федір Титов. Це яскраво засвідчує, що школі в рідному селі автора книги

щонайменше 274 роки. Але в селі та і в районі першими паростками освіти до цього часу вважають відкриття у 1897 році двокласної церковно-приходської школи. Ось така повага до власної історії.

Неповагою до біографії села автор вважає й те, що в Козацькому до цього часу є вулиця Леніна, але нема вулиці на честь односельця професора архітектури, репресованого в 1929 році у справі так званої Спілки Визволення України Миколи Даміловського, винаходами якого до цього часу користуються будівельки й архітектори майже в усьому світі. Заслуговує на увіковічення й ім'я іншого односельця – художника Павла Наумова, який ще до жовтневого перевороту малював з натури поета Єсеніна і який загинув у блокадному Ленінграді.

Репрезентант зупинився й на такій деталі з життя села. У добу козацтва й Гетьманщини воно весь час належало гетьманській булаві. А гетьмани мали традицію після обрання протягом двох місяців об'їжджати свої володіння. Отож цілком можливо, що ряст у його рідному селі топтали славетні Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Данило Апостол та інші очільники України.

Плідну працю дослідника історії рідного села, яке й сьогодні міцно стоїть на ногах і в паруси якого дме сприятливий вітер з Супою, відзначили в ході презентації та дякували автору книги за великий труд на ниві краєзнавства бібліограф відділу краєзнавства обласної наукової бібліотеки імені Короленка Вікторія Солонікова, начальник управління культури Бобровицької райдержадміністрації Марія Герасименко, керівник Бобровицького осередку Чернігівського земляцтва в місті Києві Андрій Пінчук, знаний в Україні краєзнавець Андрій Курданов, заступник директора Чернігівського інституту Історії, етнології та правознавства імені Лазаревського Чернігівського національного університету імені Шевченка, кандидат історичних наук Олександр Рахно, колишні односельці автора книги, а нині чернігівці Михайло Гринь та Григорій Сорока. З великою увагою і прихильністю учасники презентації слухали виступ академіка, професора, доктора філологічних наук, багаторічного директора науково-дослідного інституту Українознавства Національної академії наук України Петра Петровича Кононенка. Всі вони дякували Богові, що в нашому краї є такі люди, які з власної ініціативи, без матеріального заохочення беруться за такі важкі справи і своїми дослідженнями ліквідовують так звані білі плями в історії нашої держави і її населених пунктів. Свіжим струменем у розмову про книгу з історії рідного краю влився сольний виступ викладача музичного училища імені Ревуцького В'ячеслава Лабура, який на трубі зіграв мелодії козацького репертуару.

Леся ЦИБА

